

INHOUD

Edito door An Piessens	2
Betoverd door STEEN	3
Kom eens uit die kamer!	8
De Dromenvanger <i>"Kinderen durven nog wilder fantaseren"</i>	11
Antwerpen speelt <i>Onze nieuwe vorming rond speelruimte</i>	14
Let's Get The Rhythm, een niet te missen documentaire	15
"Als ik groot ben, word ik een kleine jongen" <i>Nu te koop: onze fantastische verzameling 'speelkaarten'</i>	16
Milieuambtenaar Jan Vandecasteele <i>over inspraak en creativiteit</i>	17
Geflitst: Hangjongeren	21
Nieuw! Onze vormingskalender	22

MAART - 2015

editie 7

Foto: Diego Franssens

KIND & RUIMTE

Editio

Gisteren zag ik er weer een. Een jongen van een jaar of 6 die het water uit een plas met beide handen probeerde te vangen. De zon scheen, maar de sjaals en mutsen waren toch nog niet opgeborgen. Dat water roept, is sterker en dringender dan de koude, de wachtende mama en het duwende broertje. Wij noemen zoiets een speelprikkel, hier in huis. Die prikkels zijn belangrijk en in onze haast negeren we ze soms. We zijn collectief in staat om ons naar een speeltuin te reppen en ons onderweg te ergeren aan alle dorpels, muurtjes, plassen en stoepen die de voortgang hinderen. Omdat we de verwondering over die speelprikkels toch wakker willen houden, vindt u een artikel over de verrassende magie van stenen in dit nummer.

We pleiten ervoor om kinderen te betrekken bij ontwerp van publieke ruimte en speelruimte. Ondertussen is dat zodanig evident dat ik het niet altijd meer goed kan uitleggen. Waarom? Daarom! Dan doet het deugd om in de praktijk te horen wat inspraak van kinderen en jongeren teweeg kan brengen in een gemeente. In de rubriek 'Hoe verleg ik een steen?' komt Jan Vandecasteele, milieuambtenaar in Snaaskerke, aan bod en hij vertelt wat daar de laatste jaren allemaal ondernomen is. Plannen werden bijgestuurd en soms bleek een strook gras met bomen een onverwachte rijkdom te hebben voor kinderen.

Last but not least: inspraak kon in Snaaskerke ook conflicten helpen ontmijnen. Want samengebruik van de publieke ruimte is vaak een verre van romantische kwestie. Stoepkrijt kunnen we misschien wel verdragen, maar een skateboard op ons muurtje toch wat minder. Er valt veel te leren van steden en gemeenten die daar op verregaande manier mee aan de slag gaan. Vertrekken vanuit de aanname dat de publieke ruimte schaars is, en toch rekening houden met groepen die nog altijd minder te zeggen hebben. Zo sterk kan een beleid zijn. In Turnhout gaan ze intussen op een boeiende manier aan de slag met mobiliteitskamers.

Af en toe proberen we om zelf wat meer te dromen. We deden een rondvraag bij alle medewerkers van Kind & Samenleving en onze huistekenaar Peter Dekeyser ging er mee aan de slag. Het zijn wilde, lang niet altijd realistische ideeën, maar soms moet je ook dat durven: wat wilder dromen.

An Piessens

Foto: Diego Franssens, uit de fotoreeks Spelen & Ontmoeten, waarover u meer leest in dit e-zine (p.16)

“We zijn collectief in staat om ons naar een speeltuin te reppen en ons onderweg te ergeren aan alle dorpels, muurtjes, plassen en stoepen die de voortgang hinderen.”

Betoverd door steen

Nu we volop dromen van groenere pleinen en speelplaatsen, zouden we het wel eens vergeten: ook steen biedt vaak fantastische speelkansen. In Denemarken raakten we geïntrigeerd door de creatieve mogelijkheden van speelstenen, en dus gingen we op zoek naar meer inspirerende voorbeelden.

Door Wouter Vanderstede

Kinderen hebben een echte stenendetector: of het nu piepkleine kiezels zijn of grote klimrotsen, onderweg weten ze die altijd te vinden. En al te graag gebruiken ze die als bouw materiaal, gooisteen, klimobject of verzameltrofee. De aantrekkingskracht van stenen zit hem in het grillige, het tactiele, het uitdagende, het soortelijk gewicht, het unieke, misschien zelfs het magische... Door die kwaliteiten kunnen stenen ook meerdere generaties aanspreken.

Stenen vormen dan ook een essentieel bouwelement voor speelse publieke ruimtes. Met wat grotere exemplaren of grotere hoeveelheden kan een ontwerper of publieke ruimtebeheerder nieuwe landschappen creëren - en die grondstof ligt vaak zomaar voor het grijpen.

Park van Eden, Wilrijk

Groene vallei, Gent

STENEN MET EEN VERLEDEN

Stenen die je op een site vindt, kunnen verwijzen naar natuur en oeroude geologische processen, maar ook naar cultuur en menselijke geschiedenis uit een ver of dicht verleden. Het zijn dankbare objecten om de geschiedenis van een plek zichtbaar en 'speelbaar' te maken.

Sigrun Lobst, die ook de ontwerpster is van de beroemde 'Speeldernis' in Rotterdam, bouwde in Hoogvliet bijvoorbeeld een speellandschap dat bijna volledig gebouwd is met natuurgrondstoffen van de Maasvallei. De typische maaskeien zijn hierin een essentieel bestanddeel: ze vormen de avontuurlijke eilanden in het waterlandschap. Maar ook stenen van puinhopen uit de buurt werden, met de hulp van omwonenden, opnieuw gebruikt als zitbank en beeldsculpturen van vreemde vissen.

Ook de fundamenteën van een gebouw, overgebleven ornamenten of een hoop puin op de site bieden mogelijkheden om speelse landschappen te maken. Grotere objecten en ornamenten langs een pad of middenin een grasveld, nodigen uit om te zitten en te klimmen. En ook met een partij bakstenen kan je beklimbare baksteensculpturen maken.

Amsterdam

Parc del Clot, Barcelona

Speelterrein Ruige Plaat, Hoogvliet

ZWERFKEIEN OP STRAAT

Denemarken is een land waar de gletsjers uit de ijstijden tonnen zwerfstenen hebben uitgespuwd. Bij nieuwe ontwikkelingen komen die in grote hoeveelheden uit de bodem. Ze zijn dus een grondstof die volop beschikbaar is. Wie rondwaalt in de publieke ruimte van Kopenhagen, merkt dat de mogelijkheden eindeloos zijn: als zitelement, als parkeerpaal, als verkeersgeleider... De zwerfstenen vormen een elementaire bouwsteen in het ontwerp van publieke ruimte. Ze zijn stevig en moeilijk verplaatsbaar. Zo zorgen ze op een efficiënte manier voor het handhaven van voetgangersruimte. Tegelijk vormen ze voor kinderen letterlijke stapstenen in het speelweefsel, want je kan erop zitten, uitrusten, klimmen, springen...

Kopenhagen: Zwerfkeien als speelse bewakers van voetgangersruimte

UITDAGENDE STENEN

Een rij stenen suggereert al snel een pad en prikkelt mensen om avontuurlijke parallelroutes te nemen. Ze nodigen uit om de gewone paden te verlaten naar meer avontuurlijke oorden. Ze kunnen een spannende brug vormen over stromen en plassen heen.

In groepjes of als grote solitair kunnen stenen een rustpunt vormen, een afslag markeren, een uitkijk bieden. (Veilig) gestapeld zijn ze spannender dan het hoogste speeltoestel. Er is immers geen voorgeprogrammeerde manier om ze te beklimmen. Je moet er zelf je weg op zien te vinden. Een heuvel krijgt met een grote steen meteen een accent.

Kopenhagen

MAGISCHE RINGEN EN EILANDEN

Grote stenen zijn ook dankbare bouwstenen voor zonering. Een aantal stenen in kringverband worden een magische ring, een vuurplaats, een versterking, een eiland. En ook los of in een rij kunnen ze de grens vormen tussen water en land, tussen velerlei imaginaire werelden: op die manier inspireren stenen tot telkens nieuwe dromen.

Hebt u zelf nog meer inspirerende stenen in de publieke ruimte ontdekt of hebt u ze zelf op een creatieve manier verwerkt in een speels ontwerp? Laat het ons zeker weten! wvanderstede@k-s.be

Kopenhagen

Kom eens uit die kamer!

Speelruimte wordt ontmoetingsruimte in Turnhout.

De stad Turnhout maakt werk van een publieke ruimte waarin kinderen volop speel- en ontmoetingskansen krijgen. Daarbij kiest ze voor 'mobiliteitskamers', een nieuw concept dat kinderen speelkansen geeft in hun buurt, maar ook gebieden met elkaar verbindt.

Tekst: Kaat Schaubroeck en Francis Vaningelgem

WAT VOORAFGING...

De voorbije jaren heeft Turnhout al verschillende ruimtelijke projecten op een inspirerende manier aangepakt, maar de stad wilde ook graag een globale kindvriendelijke visie. De uitdaging was om kinderen en jongeren een plaats te geven in de publieke ruimte, en wel op zo'n manier dat ze niet geïsoleerd werden van andere groepen in de maatschappij. Dat vroeg om een interdisciplinaire aanpak, én om een visie op wat een stad voor kinderen en jongeren betekent. In haar visienota omtrent kindvriendelijke stad koppelt Turnhout daar vier voorwaarden aan.

- 1. Kinderen en jongeren mogen er zijn.** Ze horen bij het straatbeeld, en vinden in de stad volop kansen om elkaar, maar ook andere leeftijds- en bevolkingsgroepen te ontmoeten.
- 2. Kinderen en jongeren kunnen er komen.** Ze kunnen zich autonoom met de fiets of te voet verplaatsen. Dat betekent dat er goede en veilige verbindingen zijn, zoals het groene en blauwe netwerk, het fietsroutenetwerk, het netwerk voor trage weggebruikers en de zone 30.
- 3. Kinderen en jongeren kunnen er zinvolle dingen beleven,** die afgestemd zijn op hun verwachtingen en capaciteiten. Dat vraagt onder meer om vernieuwende en inspirerende oplossingen: speelse ruimten die de clichés achter zit laten, beleefbare pleinen en parken, aandacht voor de kansen die haltes en hoekjes bieden als afspreekplekken voor jongeren...
- 4. Kinderen en jongeren kunnen er iets betekenen,** en mogen zelf mee invulling en betekenis geven aan de publieke ruimte.

SPEELRUIMTE WORDT ONTMOETINGS- RUIMTE

In een eerste fase voerde Kind & Samenleving, samen met Fris in het Landschap, een studie uit. Tijdens inspraaksessies met volwassenen en kinderen brachten we de beleving, noden en wensen van de bewoners in kaart. Op basis daarvan, én van een ruimtelijke analyse van de verschillende stadsdelen, hakte de stad vervolgens een aantal knopen door. Zo koos ze er onder meer voor om minder in te zetten op speelruimten (plekken waar alleen kinderen zijn) en vooral werk te maken van ontmoetingsruimten, zones dus waar het sociaal contact tussen verschillende leeftijds- en bevolkingsgroepen wordt versterkt.

Uit het onderzoek bleek immers dat kinderen en jongeren zelf een voorkeur hebben voor ruimten waar veel andere mensen aanwezig zijn, en waar er iets te beleven valt (rommelmarkten, loopwedstrijden...). Vooral jongeren gebruiken ook vaak de trekpleisters in een stad en afspreekplekken in de buurt van de school of onderweg. Daarnaast ontmoeten ze graag leeftijdgenoten dichtbij huis, op kleinere buurtterreinen. De inrichting van de publieke ruimte speelt hier een belangrijke rol.

Ook volwassenen hebben baat bij kwaliteitsvolle speelterreinen. Ze willen speelpleinen graag toegankelijker en aantrekkelijker maken door een open ligging, een betere sociale controle, een betere toegankelijkheid voor buggy's, aandacht voor mensen met een mindere mobiliteit, voor tieners, volwassenen en senioren. Ze verkiezen bovendien een inrichting die vrij spel en avontuur stimuleert op voetpaden en in hoekjes.

Uit de ruimtelijke analyse bleek alvast dat er in de binnenstad diverse publieke ruimten zijn die zich lenen om pilootprojecten rond vergroening van de binnenstad uit te werken: schoolspeelplaatsen, jeugdwerksites, pleintjes... Het stadscentrum heeft ook enkele sites die sport, spel en ontmoeting een duidelijker stedelijk karakter mee kunnen geven. Op verschillende pleinen zijn bijkomende speel- en ontmoetingskansen dan weer wenselijk.

EEN VERNIEUWEND CONCEPT: MOBILITEITSKAMERS

Kinderen in Turnhout zijn vaak onderweg, naar school, naar sportclubs, jeugdverenigingen, hobby's, maar hun mobiliteit wordt vaak beperkt door barrières: een straat waar meer dan 30 per uur gereden wordt, water, een spoorweg... .. Zwakke schakels in het vervoerssysteem (geen zebrapad, slechte zichtbaarheid, geen verkeerslichten...) zorgen er bovendien voor dat ouders sneller teruggrijpen naar de auto als vervoersmiddel. Ook de jongeren kennen die problematiek. Ze gebruiken vaak de vele invalswegen, maar geven dikwijls aan dat ze die gevaarlijk vinden, door de slechte staat van het wegdek, fietspaden die niet verder zijn aangelegd, enkele gevaarlijke kruispunten, de drukte...

Daarom werd de binnenstad van Turnhout ingedeeld in mobiliteitskamers. Zo'n 'mobiliteitskamer' is een zone waarbinnen kinderen zich vlot kunnen bewegen en waar volop speel- en ontmoetingskansen worden geboden. Bovendien worden die kamers op strategische plaatsen met elkaar verbonden. Door invalswegen beter oversteekbaar te maken, lokale fietsroutes te ontwikkelen, trage wegen aantrekkelijk te maken, lokale fietsroutes tussen de verschillende stadsdelen en woonwijken te verbeteren. Ook nieuwe systemen, zoals fietsstraten, kunnen onderzocht worden.

Tot slot: het project gaat verder

Uit de studie werden intussen twee sites gekozen waar een nieuwe inrichting wenselijk is. Het gaat om een schoolspeelplaats die een centrale rol zal krijgen in de buurt. Een tweede is de omvorming van een speelterrein voor kinderen naar een ontmoetingsruimte voor de wijk. Kind & Samenleving zorgt voor de inspraak en Fris in het Landschap werkt het conceptplan uit.

Daarnaast worden er actiefiches opgesteld. Dat zijn werk-instrumenten voor de stedelijke diensten die ingezet kunnen worden bij de ruimtelijke projecten, maar die ook aan private ontwikkelaars kunnen meegegeven worden. Zo zijn er onder meer richtlijnen om water te betrekken in de publieke ruimte, richtlijnen voor een betere mobiliteitsstructuur kleuters, kinderen en jongeren, een voorbeeldtraject van hoe inspraak afstemmen op het ontwerpproces, hoe spelprikkels integreren. Dat instrumentarium stelt de stedelijke diensten in staat om de komende jaren op een structurele en inhoudelijke manier de publieke ruimte verder te ontwikkelen.

SCHEPEN HANNES ANAF OVER ZIJN DROOM VOOR TURHOUT

Schepen bevoegd voor Sport, Jeugd, Milieu en energie, Strategische planning, Duurzaamheid

1. Waar speelde je zelf, als kind in de stad?

Ik woonde in een doodlopende straat waar nog niet heel veel huizen waren. Intussen is die straat zo goed als volgebouwd en staat ze vol met auto's, maar vroeger konden we gewoon tennissen op straat. De betonnen baanvakken hadden de ideale afmetingen om je op een echt tennisveld te wanen. Daarnaast had ik de luxe dat we op de overgang woonden tussen de stad en het groene noorden. Achter onze tuin was een groot moeras, dat natuurlijk een ideale speelomgeving was. Op vraag van de kinderen proberen we dat avontuurlijk spelen nu ook zo veel mogelijk door te trekken tot in het centrum.

2. Waarom vinden jullie 'ontmoeting' in de stad zo belangrijk?

Turnhout is een heel diverse stad: met kinderen, jongeren, senioren, heel veel verschillende culturen ook. Een goed ingerichte publieke ruimte kan ontmoeting tussen al deze inwoners stimuleren. We willen dan ook meer en meer gaan naar ontmoetings- en belevingsruimten in plaats van de traditionele speelpleintjes met een gazon en een groot speeltuig in het midden. Iedereen zou zijn gading moeten kunnen vinden in het openbaar domein, niet in het minst kinderen en jongeren uiteraard. Daarom willen we verschillende functies met elkaar verweven: spel, sport, cultuur, natuurbeleving, passage, ...

3. Jullie zoeken ook echt naar plekken voor jongeren in de stad. Missen ze die nu te veel?

Uit de studie blijkt in elk geval dat jongeren de grote trekpleisters in de stad (Grote Markt, omgeving Warande) wel gebruiken, maar dat er toch nog heel wat noden zijn, zoals meer sportmogelijkheden in het centrum en evenementen. We proberen daar dan ook aan te werken. Het nieuwe park Begijnveldekens (met skatepark, Finse piste en basketplein) en de site van de nieuwe ondergrondse fuifzaal zijn daar wellicht de meest gekende voorbeelden van, maar we willen dat jongeren zich overal in de stad welkom voelen. Daarom zijn we permanent op zoek naar kleine ontmoetingsplekken bij de heraanleg van openbaar domein. Jongeren gaven in de studie ook aan dat zij afspreekplekken in de buurt van hun school of onderweg belangrijk vinden.

4. Naar welk project kijk je momenteel het meest uit?

Er zitten een aantal leuke projecten in de pipeline. Zo worden er tegen de zomer in en rond de winkelstraat een aantal belevingspleintjes aangelegd die spelelementen bevatten, maar die tegelijkertijd ook een 'chillplek' voor jongeren zijn. Nog tegen de zomer wordt de site 'Atelfond', een voormalig bedrijfsterrein in de stationsomgeving, ingericht als een groot ontmoetingsplein met veel speel- en sportmogelijkheden.

De dromenvanger

Wat als... er geen praktische bezwaren waren?

"Kinderen durven nog wilder dromen", zegt milieuambtenaar Jan Vandecasteele in dit e-zine. "Volwassenen hebben al veel meer remmen." Het is een uitspraak die blijft hangen. Verleren we dat echt, om voluit wilde plannen te bedenken? En moet dromen niet meer zijn dan invullen wat kan? Wij keken lang naar buiten, lieten onze fantasie voor één keer de vrije loop en bedachten twaalf wensen voor een wereld met meer ruimte voor kinderen.

Door team Kind & Samenleving, tekeningen: Peter Dekeyser

Volautomatische dromen

Overall langs de straat, en een enkele keer in het bos of langs een veldweggetje, staan automaten. Je kan eraan voorbijlopen, of er iets uit halen. Gratis, maar om bij het knopje te kunnen, moet je wél je hele hand door een kleine opening in de automaat stoppen. Dat is een beetje eng, maar niets gaat zomaar in het leven. En zo kunnen alleen kinderhanden erdoor.

Je hoeft geen keuze te maken: de automaat doet dat voor jou. Helemaal automatisch – daar is het een automaat voor. Voor kinderen die eenzaam zijn of die liefde te geef hebben, glijdt een aaibare puppy of kat uit de automaat. Verdrietige of dolenthousiaste kinderen krijgen een luisterend oor. Voor boze en overbeweeglijke koters komt een boksbal tevoorschijn. En er is een talisman voor bange kinderen en voor al diegenen die wel een portie geluk kan gebruiken.

Volautomatisch verdwijnt dit alles na een paar minuten terug in de automaat. Omdat het moment er nog toe doet, voor kinderen. Die gaan dan gewoon verder, nauwelijks verbaasd, haast achteloos. Al wordt soms gefluisterd dat er kinderen zijn die nog altijd een echte talisman uit de automaat bij zich hebben.

Openmuurdagen

Er wordt een nieuwe wet uitgevaardigd die bepaalt dat muren voortaan kindvriendelijk moeten zijn.

- Alle tuinmuren in de stad zijn minimum 40 cm breed en worden afgeplat van boven, zodat kinderen, net als poezen, vrij binnen het bouwblok kunnen bewegen.
- Elke tuinmuur bevat op kindhoogte een open strook van minimum 30 cm hoog en 1 meter lang, zodat kinderen met elkaar kunnen praten en voorwerpen kunnen uitwisselen.
- Elke tuinmuur bevat een deur waarvan de beide sleutels in onderpand worden gegeven aan de minderjarigen die de percelen van aanpalende huizen bewonen. Het is ten allen tijde verboden deze deur dicht te metselen.

Kinderen baas

Kinderen krijgen, minstens één dag per jaar, de verantwoordelijkheid om het wandgedrag van de grote mensen in goede banen te leiden.

De wet van meer en minder

Minder auto's en meer veilige schoolomgevingen. Minder gezeur van volwassenen en meer eigen willetjes bij kinderen. Minder afsluitingen en meer klimbomen. Minder voorgekauwd plezier en meer Pipi langkous en madeliefjes. Vooral meer madeliefjes.

Zonder-zout-straat

's Winters krijgt elk dorp en elke stad minstens één sneeuwstraat. Daar mag bij sneeuwval niet worden gestrooid en auto's kunnen er niet doorheen. Je kunt er niet haastig-efficiënt doorheen stappen, alleen maar slierend en wiebelend, met gevaar om een sneeuwbal tegen je rug te krijgen. Alle verkeer wordt er geregeld (of liever: ontregeld) door een sneeuwman met een pet op.

Duizend en één vragen voor iedereen

De programmatie van een televisiezender of de inhoud van een krant worden op een dag helemaal vormgegeven vanuit de vragen van kinderen.

- Maar hoe kan een mens geboren worden zonder mama of papa?
- Maar hoe heet dat daar waar de wolken zijn?
- Is er bij dat liedje ook een verhaaltje? Ga je dat ook vertellen?

Verboden voor boekentassen

Vanaf 1 september 2015 worden geen boekentassen meer toegelaten op school. Leren doe je in de klas, huiswerk wordt bij wet afgeschaft. Thuis tijd is er om te spelen, te kletsen, muziek te maken, de tuin om te woelen of heerlijk te niksen. Overigens kunnen de tassen zelf perfect gerecycleerd worden als speelgoedtas, of als hoofdkussen voor luie katten. Je kunt ze zelfs stapelen als klimheuvel.

Eilandjes van plezier

In rivieren, langs leien en reien worden overal eilandjes aangelegd. Je kan er picknicken, maar je moet er wel eerst geraken, langs stapstenen, hangbruggetjes of slierend aan een kabelbaan.

Jokerkaarten voor alle kinderen

Omdat kinderen soms wel een time-out krijgen als straf, maar die zelden of nooit voor zichzelf mogen opeisen, krijgen ze voortaan elk jaar een stapel jokerkaarten. Die mogen ze inzetten op het moment dat volwassenen iets van hen vragen dat zij niet willen. Ze mogen iets kleins weigeren (spruitjes, propere kleren), of iets groters (huiswerk maken, op tijd thuis zijn). Er zijn zelfs een paar spijbelkaarten bij, voor als ze echt toe zijn aan een dag zonder school.

Jacht op iets dat we nog niet weten

Alle kinderen worden op ontdekkingsreis gestuurd, in de stad, het park, op dorpspleinen en in weiden en bossen. Een dag lang mogen ze uitzoeken wat ze willen ontdekken en daarna worden hun vondsten tentoongesteld. Wordt het een zeldzaam gespikkelde zwerfsteen? Een raadselachtig boodschappenbriefje? Een paarse brachiosaurus?

Een speelvolwassene

Op elke schoolspeelplaats is een speelvolwassene/speeljongere ter beschikking. Als het even beter uitkomt, mogen kinderen deze oversized speelkameraad compleet negeren. Maar ze kunnen hem ook inschakelen om die bal van het dak te halen, of voor een net iets uitdagender haasje-over. Verder is zo'n speelvolwassene ook ideaal om naar mopjes te luisteren, om bewonderend naar trucjes te kijken, of om als vreemde eend in de bijt een potje "juffrouw zegt" op te leuken.

Een dj op de speelplaats

Tijdens de speeltijd wordt op de speelplaats muziek gedraaid, en kinderen die dat willen, kunnen zelf hun playlist indienen of dj spelen. Als er dan op de speelplaats ook nog ergens een verhoog voorzien wordt waar de directeur zijn nieuwste dansje kan laten zien, is het plaatje helemaal compleet.

Meer dagdromen

En nu is het uw beurt, natuurlijk, om door het raam te kijken en even weg te dromen. Welke wensen koestert u nog? Zijn het er drie of zijn het er duizend?

Het ABC van speelruimten

Vormingsdag

Op 4 juni 2015, in ANTWERPEN (stad)

Bent u tijdens uw werk bezig met speelruimte? Bent u betrokken bij planning, ontwerp of het onderhoud van plekken waar veel kinderen en jongeren komen? Dan nemen wij u graag op sleeptouw tijdens de tweede editie van onze interactieve vorming. Een dag lang toetsen we een verfrissende kijk op spelen aan concrete projecten op het terrein.

Waar?

Na een zeer geslaagde eerste editie, vorig jaar in Brugge, kiezen we dit jaar de stad Antwerpen als uitvalsbasis voor deze vorming. De laatste jaren zijn ook hier veel terreinen gerealiseerd, en ook voor de toekomst staan nog mooie projecten op stapel. Zo kunnen we u een mooie staalkaart bieden van de kansen en uitdagingen binnen het speelruimtebeleid.

Voor wie?

We richten ons op ontwerpers, speelruimteconsultanten, jeugddienstmedewerkers, medewerkers van groendiensten en andere gemeentelijke diensten met een hart voor speelruimten en speelkansen. Ook werknemers van andere organisaties, overheden en bedrijven zijn meer dan welkom. Uit de vorige editie leerden we dat ook de contacten tussen gemeenten en diensten verfrissend en inspirerend zijn.

Wat?

We gaan een dag op pad met de fiets, verkennen diverse speelterreinen en gaan dieper in op de speelkansen. Op die manier kunnen we een theoretisch kader toetsen aan de praktijk. Bovendien zullen beleidsmedewerkers ook hun visie op het speelweefsel toelichten.

Volgende thema's en vragen komen aan bod:

- Heeft elke buurt of wijk een speelterrein nodig?
- Hoe creëer je een kindvriendelijke publieke ruimte?
- Wat is de beste plek voor een speelruimte?
- Welke ingrepen en toestellen maken een speelterrein aantrekkelijk?
- Hoe pak je de groeninrichting van speelruimten aan?
- Hoe ga je creatief om met de beperkingen van de plaats waar het terrein gelegen is?
- Hoe organiseer je het best inspraak met volwassenen en kinderen uit de buurt?

PRAKTISCH

We starten om 08.45h en eindigen om 16h aan het Centraal Station Antwerpen.

Kostprijs: 75 euro - Aantal plaatsen: max.25.

Verhuur van fiets, koffiepauze, broodjeslunch, infopakket zijn inbegrepen.

INSCHRIJVEN

Inschrijven kan door een mailtje te sturen naar info@k-s.be

Vergeet niet volgende zaken te vermelden:

- Inschrijving - ABC van speelruimten.
- Aangeven of u gebruik wil maken van een fiets (inbegrepen in de prijs).
- Naam, functie en werkgever.
- Facturatiegegevens

Contact

Francis Vaningelgem

T: 02/893.25.56

Deze dag wordt mogelijk gemaakt met de steun van de Vlaamse Overheid, Afdeling Jeugd.

Uitnodiging film Let's Get the Rhythm

Ook lang voor Facebook en Twitter gingen sommige dingen al viral. Zo doen meisjes overal ter wereld hetzelfde: ze stappen naar elkaar toe en voeren al zingend de meest complexe klapspelletjes uit. Soms zijn zelfs de patronen identiek, van Ghana tot Californië.

De documentaire Let's Get the Rhythm, voor het eerst te zien in België, troont je mee naar speelplekken over de hele wereld, terwijl kinderen een inkijk in hun speelcultuur geven.

FEESTELIJKE AFTRAP VAN ONZE CAMPAGNE ROND SPELEN & ONTMOETEN

Let's Get The Rhythm toont hoe speelrituelen banden smeden tussen kinderen en generaties. Daarom is dit ook de perfecte aftrap voor onze campagne rond Spelen & Ontmoeten. Daarmee willen we laten zien hoe spelende kinderen de samenleving kunnen verbinden.

Heb je interesse voor speelkansen en de plaats van kinderen in de publieke ruimte?

Mis dan dit feestelijke moment niet!

Graag tot binnenkort!

Het team Kind & Samenleving

Programma

Afspraak op 26 maart, om 14u30, bij ABC, Gaucheretplein 13, 1030 Brussel

14.30h: Welkomstwoord door **Gerhard Jäger**, oprichter van ABC (Art Basics voor Children), en **An Piessens**, directeur van Kind & Samenleving

'Gastoptreden' door **Xavier Taveirne** (Radio 1)

Johan Meire, onderzoeker bij Kind & Samenleving, leidt de film in.

15u30: start film

16u30: babbel bij een drankje

De film is gratis, maar het inschrijven via info@k-s.be is handig.

kind & samenleving

Speelse set Postkaarten

"ALS IK GROOT BEN, WIL IK EEN KLEINE JONGEN ZIJN"

Buiten spelen is niet alleen leuk, het geeft kinderen ook de kans om vrienden te vinden en hun plaats in de samenleving te veroveren. Om ouders en grootouders (of eigenlijk alle 'grote mensen') daar warm voor te maken, lanceren we een heerlijke reeks postkaartjes.

Omdat wij ooit kinderen waren, weten we best hoe leuk het is om op ontdekking te gaan in de buitenwereld. Alleen worstelen we als volwassenen met duizend vragen. Kan het wel, hoort het wel, is het wel veilig? Het zou zonde zijn als onze enige antwoord was dat alle kinderen dan maar thuis moeten blijven. We mogen vooral nooit stoppen met zoeken naar manieren om hen geborgenheid te geven én hen toch de vrijheid te gunnen om hun plaats in de samenleving te veroveren.

Daarom trokken we bij Kind & Samenleving de straat op met een groep kinderen. Soms moesten we hen even influisteren dat ze móchten spelen, maar altijd weer gebeurde er iets magisch. Eens ze hun remmen hadden losgegooid, stond er geen maat op hun inspiratie. Zandhopen werden ingepalmd. Banken bestormd. Alles werd een beklimming waard. Op roltrappen en glijbanen toonden ze hoe je ook, en vooral, in de tegenovergestelde richting kunt rennen. En het is niet te geloven waar je zoal brullend vanaf kunt springen. Volwassenen organiseren de samenleving, kinderen gaan ermee aan de slag, en leggen een wereld van mogelijkheden bloot.

Fotograaf Diego Franssens legde dat spelen vast in een heerlijke reeks foto's, waarvan we nu een selectie aanbieden in een mapje met dertien postkaarten. Elke foto is voorzien van een grappig, prikkelend of poëtisch citaat. Bij het mapje zit ook nog een inspirerende tekst over de betekenis van buiten spelen.

Prijs: 10 euro per pakket (13 postkaarten)

Nu te bestellen bij Kind & Samenleving: info@k-s.be

Hoe verleg ik een steen?

Milieu- en duurzaamheidsambtenaar Jan Vandecasteele (Gistel)

"SAMENWERKEN MET KINDEREN HEEFT IETS MAGISCH"

Een inspraaksessie kan ernstige gevolgen hebben. In 2013 werden kinderen in Snaaskerke (Gistel) betrokken bij een onderzoek naar het speelweefsel en die aanpak bleek zo aanstekelijk dat hij nu ook tal van andere projecten kleurt - of dat nu gaat om een buitenschoolse kinderopvang, een speelplaats of een heus jeugdorp.

Door Kaat Schaubroeck

"Samenwerken met kinderen heeft iets magisch, omdat ze nog geen belemmeringen kennen. Wij, volwassenen, hebben veel meer technische bagage, maar we zijn soms zo geremd in onze creativiteit, net omdat we al een rugzakje van praktische bezwaren meedragen. Kinderen durven nog wilder dromen. Een leerkracht kan je bijvoorbeeld uitleggen waar je de waterpomp op een speelplaats het best zet, terwijl een kind daar graag een echte koe wil, zodat die de schoolmelk kan leveren (lacht). Dat dwingt je om je zekerheden in vraag te stellen. Als veel kinderen eenzelfde vraag hebben, waarom proberen we dan niet om dat waar te maken? Bij de aanpak van de speelplaats in de lagere school zeiden ze bijvoorbeeld dat ze ook wel eens hun cavia of konijn mee wilden brengen naar school, en ze begonnen al een heel dierpenpark te tekenen. Dat is natuurlijk een brug te ver, maar we hebben wel een aantal hokken voorzien, zodat een huisdier er een week op 'dierenhotel' kan.

"Als veel kinderen eenzelfde vraag hebben, waarom proberen we dan niet om die waar te maken?"

Milieu- en duurzaamheidsambtenaar Jan Vandecasteele (Gistel)

De eerste inspraaksessie met kinderen hebben we georganiseerd toen we, samen met Kind & Samenleving, het speelweefselplan voor Snaaskerke wilden onderzoeken. Daar heb ik heel wat creatieve tools geleerd waarmee ik ook later aan de slag kon tijdens sessies met kinderen. Je merkt dan ook dat kinderen de ruimte op een heel eigen manier beleven: een kleine strook met bomen bleek voor hen zeer belangrijk, omdat ze er kampen konden bouwen en putten konden graven. Dat hadden we vooraf niet ingeschat. Een groep vijftien- en zestienjarigen maakte ook een schets voor de zone rond een waterpoel, waar ze onder andere van een vlot en een brug droomden. Ik heb die tekeningen nog meegenomen naar de gemeenteraad, omdat ze zo ontwapenend zijn en helpen om een discussie mee op gang te trekken. Intussen is een bureau aangesteld, dat de voorstellen moet helpen vertalen naar een concreet plan.

“Door kleine verschuivingen
in de ruimte kun je kansen
creëren waar er conflicten zijn”

Uit die sessie zijn toen ook een aantal knelpunten naar voren gekomen. Het spanningsveld tussen de chiro, de jeugdclub en de voetbalclub was een oud zeer. Ze zaten dicht op elkaar, er was onduidelijkheid over wie welke terreinen mocht gebruiken, maar door de kinderen aan het woord te laten, konden we het sluimerende conflict bespreekbaar maken. Zij hebben ook mee naar oplossingen gezocht. Ik ben landschapsarchitect van opleiding, waardoor ik één en ander kon uittekenen. Zo konden we bijvoorbeeld zeggen: we nemen hier iets weg bij het voetbal, maar we hebben daar nog een strook die we inrichten als hindernissenparcours voor de trainingen. Door kleine verschuivingen in de ruimte kun je kansen creëren waar er conflicten zijn.

Door inspraak kun je een grotere verbondenheid creëren, dat hebben we ook gemerkt bij de inrichting van de Speeldernis *, de speelruimte bij de buitenschoolse kinderopvang. Om de ruimte efficiënter te gebruiken, wilden we de buitenspeelplaats van de kinderopvang toegankelijk maken voor de speelpleinwerking. Het eerste jaar hebben kinderen daar op een kaal veld gespeeld, maar toen kwam het plan om daar speeltoestellen te plaatsen, met een budget van 30.000 euro. Dan kan je twee zaken doen. Je laat een bestek opmaken door een fabrikant van speeltoestellen, waardoor je wellicht iets heel moois krijgt waar twaalf kinderen zich op kunnen uitleven. Of je stapt naar een groothandelaar, en bestelt een vrachtwagen vol palen in alle mogelijke formaten, voor het hele terrein. We hebben voor het tweede gekozen.

Voor het ontwerp heb ik onder meer inspraaksessies gehouden met de leiders van de speelpleinwerking. De modderpoelen die ik had voorzien, zijn zo gesneuveld: de leiders waren bang voor de reacties van ouders. Het amfitheater, een verhoogde berm in een halve cirkel, die ik eerst achteraan had gezet, is onder hun impuls ook naar voren gehaald: het was voor hen de perfecte plek voor het dagelijkse startmoment. Daarnaast hebben we ook inspraaksessies georganiseerd met de Jeugdraad, waarop we hebben beslist dat jeugdverenigingen het terrein konden reserveren tijdens het weekend. Een andere vraag was of ze daar ook paintball konden spelen, maar dat hebben we om praktische redenen niet toegestaan. Dat zij het konden vragen, en dat wij konden motiveren waarom het niet kon, is op zich al heel waardevol. Dat vind ik ook essentieel bij inspraak, dat je blijft terugkoppelen. Het is een leerproces voor een stad. We komen van een totaal controlerende functie naar een systeem waarbij je rekening houdt met de bewoners, en ook met mogelijke conflicten, maar in Gistel zijn we intussen overtuigd van de meerwaarde.

“Het personeel heeft voor de aanleg van De Speeldernis een opleiding gevolgd in wilgenmanden vlechten en wilgenhutten bouwen, en daarna mochten ze hun creativiteit de vrije loop laten”

In de Speeldernis hebben we echt onze fantasie losgelaten. Het is een aaneenschakeling van palen, vlechtwerk en wilgenhutten, met nog heel wat losse wilgentenen zodat kinderen er kampen kunnen bouwen. Toevallig moesten we onze opslagplaats opruimen, waardoor we heel wat bouwmaterialen konden verwerken: restjes stenen, rioolbuizen... Het mooie was dat ik het personeel kon betrekken bij de uitvoering. Ze hebben een opleiding gevolgd in wilgenmanden vlechten en wilgenhutten bouwen, en daarna mochten ze hun creativiteit de vrije loop laten. De stratenploeg, bijvoorbeeld, heeft normaal gezien een welomlijnde taak, nu had ik met een fluospuitbus gewoon een organische vorm getekend op het gras en gezegd: ‘Vul maar op.’ De eerste dagen werkte dat niet, en kreeg ik voortdurend de vraag: ‘Jan, mag ik die steen daar leggen?’ Waarop ik altijd weer zei: ‘Beslis maar.’ Naar het einde toe werd het ontwerp steeds fantastischer, omdat ze meer durfden. Op de duur maakten ze met verschillende kleuren van stenen lachende gezichtjes, en je zag dat ze er echt van genoten. Ook voor mij was het trouwens een fijne ervaring, om over het muurtje van de milieuambtenaar te mogen kijken.

Het personeel vraagt nu soms wanneer we nog eens iets creatiefs gaan doen. Eerlijk: zoals het er nu naar uitziet, zullen we in de toekomst minder investeren in dit soort projecten, als gevolg van besparingen. Het is een verhaal van veel gemeenten. Tegelijk zie ik nog wel mogelijkheden voor de toekomst. We willen verder werk maken van groene speelplaatsen, in het kader van de actie 'Vijftig tinten groen' van de provincie West-Vlaanderen. Ook in secundaire scholen mag er best nog wat meer groen komen. En er komt hoe dan ook nog een mooi project aan: bij de Speeldernis gaan we een jeugdorp bouwen. De gemeente heeft 7 hectare aangekocht, er komt een hard gedeelte met jeugdlokalen, en een zacht gedeelte. Ik hoop dat ik daar ook aan mag meewerken, opnieuw met kinderen en jongeren. Ik wil dit verhaal graag verder zetten."

Wat is een 'speeldernis'?

Het begrip 'speeldernis', een samentrekking van speeltuin en wildernis, verwijst naar De Speeldernis in Rotterdam, een avontuurlijk speellandschap dat tot stand kwam na inspraak met kinderen en dat werd ontworpen door landschapsarchitecte Sigrun Lobst (www.speeldernis.nl). Intussen is het, ook in België, een begrip voor al wie droomt van een avontuurlijke, natuurlijke speelruimte.

Laat u inspireren!

Interesse in De Speeldernis en andere inspirerende projecten? De WSG organiseert een *inspiratiedag kinderopvang* op 2 april, in het ICC, Van Rysselbergheedreef 2, Citadelpark, 9000 Gent. U kunt er terecht voor een infobeurs, workshops, lezingen en debatten... Ook Kind & Samenleving zal daar aanwezig zijn, tijdens een sessie over 'Buitenspelen met veel goesting'.

Geflitst

BLIJVEN WE NOG EVEN HANGEN?

Hangjongeren. Zijn dat niet die jongeren die altijd in de weg staan op de stoep? De-
genen voor wie we de GAS-boete in leeftijd
verlaagden? Tegen wie we de Mosquito (en
her en der zelfs Beethoven) wilden inzet-
ten?

Toch is het precies wat kinderen en jonge-
ren zo graag doen: een beetje rondhangen.
Tijd krijgen om iets nieuws te bedenken.
Ruimte mogen innemen op straat. Soms
ook letterlijk ergens aan gaan hangen.

Foto's: Diego Franssens, uit de reeks Spelen & Ontmoeten

Nieuw! Onze vormings- kalender

We hadden al een uitgebreid coachings- en vormingsaanbod (terug te vinden op onze website), maar dit jaar zetten we ook extra in op vormen waarop u individueel kunt intekenen. We beloven u telkens een dynamische, praktijkgerichte voormiddag, waarbij u concrete tools aangereikt krijgt en bovendien in contact komt met collega's uit het werkveld.

Op de agenda voor dit voorjaar:

-Ik ben blij dat je terug bent. Een vorming over spijbelen en de manier waarop leerkrachten het verschil kunnen maken: door An Piessens, op 23/4. Voormiddag (9-12h). Locatie: Kind & Samenleving, Nijverheidsstraat 10, 1000 Brussel. Inschrijven via info@k-s.be

-Wanneer is het speeltijd? Een vorming over speeltijd, waarbij we zowel ingaan op de betekenis van spelen en de ruimtelijke aspecten van de schoolspeelplaats: door Lien Van Breda en Peter Dekeyser, op 6/5. Voormiddag (9-12h). Locatie: Kind & Samenleving, Nijverheidsstraat 10, 1000 Brussel. Inschrijven via info@k-s.be

In het najaar volgen nog vormen over **de inrichting van de kinderopvang** en **over hangplekken voor jongeren**.

COLOFON

Iets gelezen dat u heeft geraakt? Mail naar info@k-s.be! Uw ideeën (complimenten, kritische bedenkingen) inspireren ons voor volgende e-zines.

Kind & ruimte wordt 3x per jaar digitaal verspreid.

Gratis abonneren kan op www.k-s.be.

Contactgegevens

info@k-s.be

Nijverheidsstraat 10, 1000 Brussel
02 894 74 63

Verantwoordelijke uitgever
An Piessens

Werkten mee aan dit nummer:

Peter Dekeyser, Wouter Vanderstede, Jorieke Vyncke, Francis Vaningelgem, Dimitri Van Acker, Lien Van Breda, An Piessens, Kaat Schaubroeck (coördinatie).

Overname van artikels uit Kind & Ruimte is geen probleem, mits expliciete bronvermelding. Foto's, filmpjes en andere grafische elementen worden door het auteursrecht beschermd. Wil u ze reproduceren, dan moet u hiervoor de uitdrukkelijke schriftelijke toestemming hebben van Kind & Samenleving.